

Izbija vsak četrtič
in velja s poštnino
vred in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravitelstvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
birajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Poznamo listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rekopis se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za označila se plačuje
od navadne vrtice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede popoldne.

Štev. 11.

V Mariboru, dne 13. marca 1902.

Tečaj XXXVI.

Zaspana politika.

Skoraj dan za dnevom opazujemo, da odpadajo iz naših slovenskih vrst možje ter prestopajo v nemškutarski tabor. In dočim so bili pri nas in med nami ti možje krotke ovčice, ki nikomur niso nič žalega storili, postanejo na nasprotni strani grabežljivi volkovi, ki s strastjo iščejo svojega plena. Kaj je temu krivo? Temu je kriva: naša zaspana politika brez načrta, brez organizacije.

Nemškutarska stranka na Spodnjem Štajerskem je dobro organizirana in ima jasen načrt za svoje delovanje. Nemškutarji napadajo občino za občino, okrajni zastop za okrajnim zastopom, deželnozborski mandat za deželnozborskim mandatom. Svoje stare postojanke in na novo pridobljene postojanke branijo s strastjo in silovito ljubeznijo. In vedno so njih oči obrnjene na nove pridobitve. Kako uzorno je urejeno njihovo prodiranje z nemškim solstvom! Dvojezične šole padajo, druga za drugo, in v trgih in mestih nastajajo samonemške šole. Dvojezično šolo pa obesijo okolici, ki jo seveda z navdušenostjo sprejme. Nemškutarji pa se smejijo tej navdušenosti, oni gledajo v bodočnost: ker tudi to jabolko bo dozorelo, nemška šola bo padla v okolico, dvojezično drevo pa se bo zopet pomaknilo nekoliko v stran, da prinese nov sad. V delovanju naših nemškutarskih nasprotnikov se nahaja načrt in vstrajnost. Njih voditelji so o vsem natančno poučeni. Dobro poznajo vse somišljenike po deželi in z njimi prijateljski občejujejo. Somišljeniki pa so dobro poučeni o nakanah in načrtih

svojih voditeljev. Na nasprotni nam strani se v politiki res dela in dela se po načrtu za jasno določene cilje. In to daje nemškutarskim vrstam navdušenje, pogum in privlačno moč in to je razlog, da je njihova moč na Spodnjem Štajerskem dosedaj nepremagljiva.

Res, tudi mi spodnještajerski Slovenci imamo svoje vzore, svoje ideale. Danes kričimo: »Proč od Gradca!«, jutri vpijemo: »Slovensko vseučilišče v Ljubljano!«, tretji dan zahtevamo kmetijske in obrtne šole, četrti dan celjsko gimnazijo in peti dan — no, kdo bi si to vse zapomnil, kajti naših ciljev in vzorov je nešteto. Vsako zborovanje gleda, da povzdigne glas za kako novo zahtevo, govorniki se kosajo, da so bolj originalni v razglasanju slovenskih želj in zahtev. Kakor bi bili na sejmju kričimo, kaj bi radi. S tem križem-kražem vpitjem pa si zaglušujemo svojo vest.

V naši politiki, namreč posebej v spodnještajerski, nam manjka jasnega načrta, po katerem bi delovali za svoje vzore in potrebe, katerih imamo v izobilju. Manjka nam tudi krepkih, spretnih, predvsem pa delavnih voditeljskih rok. Nam spodnještajerskim Slovincem manjka organizacije z jasnim programom, in dokler nam te ne dajo naši sedanji »voditelji«, je vse naše politično delovanje le udarec v vodo, ki sicer povzroči na vodni površini kolobarje, a vode ne razburi, kmalu po udarcu je zopet vse mirno kot poprej. Dokler nam naši »voditelji« ne dajo organizacije, s svojim čakanjem in nedelovanjem kopljejo grob spodnještajerskim Slovincem.

Pred deželnozborskimi volitvami stojimo. Nemškutarski pajki so že razpeli svoje mreže po volilnih okrajih. Njihove priprave so malodane že gotove. Računi so sklenjeni in nemškutarji čakajo samo dneva, da pojdejo v boj. A na slovenski strani? Nič se ne stori in zopet nič! Nekateri okraji so v veliki nevarnosti, a mi se spimo!

Taka zaspana politika brez načrta mora navdati vsakega človeka z obupom. V naši politiki ni življenja, v naši politiki je smrt. Zato nam uhajajo možje iz naših vrst in se napotijo tje, kjer je življenje, kjer je delo. Dajte nam organizacijo, dajte življenje naši politiki!

Državni zbor.

Dunaj, 12. marca 1902.

Spodnještajerske reke.

Te dni se je obravnavalo o notranjem ministrstvu, katero ima skrbeti tudi za uravnavo vod. Proračunski odsek predlaga po vladnem predlogu, da se naj za ohranitev uravnavnih stavb Mure od Gradca do štajersko-ogrske meje sedmi znesek izplača v vsoti 90.000 kron; za varstvene stavbe pri Dravi od Maribora do Središča pa 50.000 kron.

Zraven tega predlaga proračunski odsek, naj vlada skrbi za popravo vseh rek na Spodnještajerskem, posebno še za popravo Mislinje, Sotle in Hudinje.

K tej točki: »poprava rek« je govoril član slovanskega središča dr. Stojan, ki

mu v glavo peklenska misel, da ga naj njegovi mladi tožniki, njegovi učenci, nedorasli otroci sami ubijejo. Reče jim: »Navalite nanj ter ga ubijte sami s svojimi peresi in kamenčki!«

Tako so bili otroci poklicani, da izvrše smrtno obsodbo na svojem k stebru privezanem učitelju. Razuzdanci pokvarjenega srca so to radi storili ter v svoji surovosti nesramno navalili na zvezanega učitelja, ki se ni mogel niti braniti. Niti njegova spoštljiva zunanost, niti njegove prošnje, niti njegovi ljubeznjivi opomini niso mogli odvrniti surovih dečkov od grdega čina. Neusmiljeno so zbadali s svojimi kamenčki in drugim ostrim orodjem, ki so ga ubili tedanje čase v šoli pri pisanju, svojega učitelja dobrotnika, in drug drugega je hotel nadkriliti v svoji surovosti. Ta mu porine tak siljast kamenček v uho do možganov, oni istotako v oko, tretji ga zbada v prsi in trebuh. Ko vidijo ti nečloveški otroci, da so mučenikove bolečine vedno večje in večje, jih ta krvoločna igra še bolj veseli.

Kasijana je to zbadanje z ostrim orodjem bolelo, a še več kot telo njegovo je trpela njegova duša, ko je videl, da mu prizadevajo vse to oni, katerim je največ dobrega želel in katerim je tudi največ dobrega storil.

Listek.

Učitelj-mučenik.

Stari Rimljani so imeli pregovor: »Kogar bogovi sovražijo, postavijo ga za učitelja«. Vzgojevali so namreč njih deco sužnji, a suženj je bil v rimski državi brez vsake pravice ter je imel isto vrednost z nemo živino. Gospodar ga je lahko zamenil ali prodal, kakor se mu je ljubilo, da, celo umoriti ga je smel.

Iz tega lahko spoznamo, kakšne ugodnosti je užival tak suženj, ko je se udeleževal svojemu gospodarju otroke: ako se svojevoljni otrok ni hotel učiti, kriv je bil njegovega slabega napredka učitelj in nihče drugi, a ta mali samopašnež je smel učeniku kljubovati kolikor je hotel, učitelj se ni smel pritožiti, a svoje službe zapustiti tudi ne, ker je bil hišnega gospodarja rop.

Suženjstva zdaj več nimamo, vendar pa pot učiteljev in odgojiteljev po mnogih krajih še tudi dandanes ni ravno z rožicami posuta, čeravno ne pride tako pogosto do mučenistva, katerega je pretrpel sv. Kasijan. Ta mož se je bavil z odgojevanjem in poučevanjem mladine v italijanskem mestecu Imoli, in to za časa, ko je na rimskem prestolu sedel krvoločni trinog in velik preganjalec kristijanov, Dioklecijan. Ni poučeval

dece samo v branju in pisanju, temveč prav posebno se je trudil priučiti po mogočnosti svoje gojence krščanski veri in jih tako navaditi spodobnega ter lepega obnašanja, katerega kot razuzdani pogani niso poznali.

Strog red, katerega je imel modri in izkušeni Kasijan pri svojem odgojevanju, se tem mladim razposajencem ni dopadel, a njih stariši so jih še hujskali proti učitelju tako dolgo, da so najhujši med njimi šli pred sodnijo ter svojega učitelja zatožili. Druge tožbe proti njemu seveda niso imele kot jedino to, da je kristijan, a za takratni čas je bilo to dovolj, da so vsakega takega zatoženca obsodili na smrt. Sodnik si je mnogo prizadeval, da bi Kasijana, ki je bil že postaran človek, odvrnil od krščanstva, ker so ga kristijani kot starčka visoko cenili ter bi njegov odpad od vere imel za pogane velik pomen.

Toda Kasijan se ni dal odvrniti od vere vkljub velikim obljubam sodnikovim, ki ga je v imenu cesarja pozival, da se naj odreče krščanski veri, a poprime poganske; toda proti vsemu prigovarjanju in proti vsem obljubam ostal je kakor pečina v morju, ob katero se razbijajo morski valovi. Ko torej vse skupaj ni nič pomagalo, obsodi ga konečno na smrt. Ker pa mu je bilo dovoljeno, obsojenca na katerikoli način usmrtiti, pride

je predlagal v zbornici v imenu poslancev: Žičkar, Robič, dr. Ploj in Berks sledeče:

»C. kr. vlada se pozivlja, skrbeti za to, da se uravnajo sledeče reke: 1. Sava, katera pri Blanci, Sevniski okraj, potem po okolica pod Brežicami z pogostim preplavljanjem in trganjem obrežja prizadeva veliko škodo; 2. Savinja in Voglajna v Celjskem okraju; 3. Sevnica, pritok Save pri Sevnici, o kateri se je bati, da bo spremenila ozko dolino od Zabukovja do Sevnice v okraj gramoza; 4. Dravinja od Zreč pri Konjicah do izliva v Dravo; 5. slednjič Pesnica tudi v zgornjem in srednjem toku.«

Iz dobrega vira vemo, da je vladi mnogo lažje na tem, da se popravijo struge spodnještajerskih rek.

Tržaški nemiri.

Odsek, ki je bil izbran, da se peča s postopanjem vlade, ki je vpeljala v Trstu izjemno stanje in nagli sod, je predložil zbornici svoje poročilo. Velika večina odseka odobrava vladno postopanje. Socijalni demokrati niso bili zadovoljni s tem sporočilom, in so hudo opsovali poročevalca dr. Fuchsa, ministrskega predsednika in cesarskega namestnika v Trstu. Ministrski predsednik je pojasnoval tržaške razmere in dokazoval, da je bila vladina dolžnost, postopati tako, kakor je postopala. Tržaški obrtniki in trgovci so ga prosili brzojavno, naj skrbi, da se zaduši upor in uvede mir. Zbornica je slednjič odklonila predlog socijalnih demokratov z 180 glasovi proti 76, predlog, da se to poročilo ne vzame na znanje. Enako se je odklonil predlog, da se takoj odpravi nagli sod in odpokliče cesarski namestnik. Poslanec Spinčič je pri tej priložnosti očital vladi, da je sama kriva teh izgrediv. Ona bi ne smela pripuščati, da smejo tržaški pobalini psovati Slované; vlada bi morala skrbeti, da se postavno postopa tudi napram Slovencem v Trstu. Skrbeti bi se moralo za slovenske šole v Trstu, za boljši pouk v krščanskem nauku, za redno obiskovanje šole. Ti pobalini, ki so vedno brez kazni napadali Slovence, so menili pri zadnjih nemirih, da smejo istotako napadati tudi sploh vse meščanstvo. Predlagal je torej, vlada naj skrbi, da se taki nemiri več ne ponavljajo. Ta predlog je propadel. — Vlada je obljubila, da, kakor hitro se prenehajo izgredivi v Trstu, se prekliče nagli sod in izjemno stanje. Čehi so glasovali proti vladi, ker ne morejo pozabiti, da je leta 1895. tudi v Pragi vpeljala nagli sod in izjemno stanje. — Vedno bolj se zdaj vidi, da teh tržaških izgredivov so krivi deloma tako imenovani anarhisti, ki hočejo prevreči ves red v državi in odpraviti vsako oblastnijo, in pa laški neodrešenci, ki bi radi spravili Trst in vse primorske avstrijske pokrajine pod oblast laškega kralja.

Ko so pa ti izprijeni nehvaležni otroci prišli domov ter kazali krvave kamenčke svojim roditeljem, kateri niso bili navzoči pri tem strašnem dejanju svojih otrok, so jih gotovo pohvalili radi krvoločnega čina, saj je bil učitelj kristijan, katerega umoriti je bila kajpada zasluga in čast. Kaj je pozneje iz te strašne dece postalo, kakšno je bilo njih življenje in kako so je končali, o tem ne čitamo nikjer; toda gotovo so mnogi mučili tudi svoje roditelje na smrt če že ne s peresi in ostrimi kamenčki, pa s svojim obnašanjem.

13. avgust je dan, ko slavimo god svetega Kasijana, ker je ta dan prejel mučeniško krono. Učiteljem, katerim je njihov stan mučeništvo, je zapustil najlepši vzgled: v sredini poganskega ljudstva, in to še za preganjanja kristijanov, ni tajil svoje vere, ampak trdno si je prizadeval dovesti pogansko mladino v naročje sv. katoliške cerkve. Res je, da je prva hvala, ki so mu jo za ta njegov trud skazali bila bolestna in žalostna, toda spóštuje ga zato sv. cerkev in nagrada, ki jo uživa onkraj, trajala bo na veke.

Cesarski uradniki in ljudstvo.

Ostro besedo je spregovoril te dni v zbornici ministrski predsednik. Na pritožbo nekaterih poslancev, da ravna uradniki pristransko in nepostavno, je dr. Körber sledeče izjavil: »Uradniki morajo služiti koristim prebivalstva v smislu postav, ne smejo svojega političnega mnenja niti v uradu niti v zasebnem življenju nikomur vsiljevati; narodna nepristranost mora veljati ne samo za ministra, marveč za vsakega uradnika do zadnjega praktikanta. Le uradnik, ki deluje v tem smislu, more računati na skrb in varstvo od strani vlade.« Slednjič pristavlja: »Uradniki imajo spolnovati vedno večje in težavnejše zahteve. Velika večina uradnikov si je zvesta svojih dolžnosti.« Zbornica je sprejela te besede ministra z zadovoljstvom.

Nemški državni jezik.

Vsenemška (prusaska) stranka v državnem zboru, kakor tudi večina drugih nemških poslancev zahtevajo že leta in leta, da se naj v Avstriji vpelja nemški jezik kot jezik cele države. Ker pa ti nemški vitezi vejo, da nemščine ne bi mogli kot državni jezik vpeljati ne v Galiciji, ne v Dalmaciji, zato zahtevajo, da se ti dve deželi ločite od Avstrije. Zadnje dni so skušali vsenemški poslanci storiti važen korak dalje. Povabili so druge nemške poslance na posvetovanje, kako bi se ta stvar začela. Toda dobili so odgovor, da ostale nemške stranke mislijo, kako bi se ta zadeva najlažje razpravljala v posvetovanju strankinih načelnikov, ne pa v zboru, ki bi bil pristopen vsakemu poslancu. Iz tega vidimo sledeče: vse nemške stranke želijo vpeljati nemški državni jezik, to je: ponemčiti avstrijske slovanske narode; a vsaka stranka bi rada za sebe pridobila lavorov venec v tej zadevi.

Mučenje vojakov.

Poslanec Klofač je zvedel za nekega vojaka v Pragi, o katerem trdi, da so ga njegovi vojaški predstojniki mučili tako dolgo, da se mu je popolnoma pohabil in v stran zaril njegov vrat. Prišel je Klofač k temu vojaku v vojašnico ter ga fotografiral ter kazal njegovo sliko po zbornici. Vložil je nujni predlog, da se v zbornici o tem takoj obravnava. Hudo je napadal vojne oblastnike. Prišel je k tej seji domobranski minister. Ta je skušal dokazati, da so trditve Klofačeve neresnične. Ne radi trpinčenja ima oni vojak pohabljen vrat in nosi glavo po strani, temveč se je stvar godila tako-le: »Vojak se je delal bolanega; nosil je samovoljno glavo vedno po strani, da bi vkanil svoje predpostavljene in dosegel odpust od vojakov. Spoznalo se je pa njegovo ravnanje in moral je ostati pri vojakihi. Nihče se ga ni dotaknil, nihče mu ni storil kaj žalega. Ker je pa vojak vedno nosil glavo po strani, so se mu živci nategnili in zdaj ima res zavito glavo; a tega je sam kriv.« Tako je razlagal to stvar deželno brambeni minister. Nujnost predloga, da se o tem takoj obravnava, se je odklonila.

Razprava o deželno-brambovskem ministrstvu.

Dolgo je trajala razprava o ministrstvu notranjih zadev. V torek popoldne — 11. marca — je prišlo na vrsto deželno-brambovsko ministrstvo. Vpisanih je 18 govornikov, ki bojo vsi prišli k besedi vsled dogovora, oznanjenega v zadnjem »Slov. Gospodaru«. Prvi je govoril dalmatinski poslanec Bianchini. Hudo je napadal vladu, da ne jemlje več dalmatinskih Hrvatov k orožnikom, temveč pošilja nemške žandarje v Dalmacijo, kateri ne razumejo hrvatskega jezika in ne poznajo šeg tamošnjega ljudstva. Pa tudi domače hrvatske žandarje, kar jih je še v službi, ponemčuje orožniško poveljstvo v Zadru. Ti ubogi, nemščine nevedči hrvatski orožniki si morajo kupovati na svoje stroške nemško-hrvatske slovnice ter pisati nemški svoja poročila. Tu se jim pa ponesreči marsikatero pismo. Tako je dobilo sodišče v nekem mestu od orožnika nemško oznanilo, da sta v bližnji vasi zgorela dva otroka (es ver-

branntten zwei Kinder). Nagloma gre komisija preiskavat, kdo je to zakrivil. A začudila se je komisija, ko najde, da sta zgoreli dve govedi (zwei Rinder). Ubogi žandar je zamenjal besedi: Kinder und Rinder. Nemški žandarji smejo delati, kar hočejo, pa se ne kaznujejo; a hrvatskim se huda godi. Nek žandarski stotnik psuje grdo na hrvatske orožnike. — Koncem tekočega tedna pride na vrsto ministrstvo za poduk in bogočastje.

Politični ogled.

Državni zbor bo zboroval do dne 22. marca potem pa grede poslanci na veliko-nočne počitnice.

Na Ogrskem so dobili novega trgovinskega ministra. Dosedanji minister Hegedüs je odstopil in na njegovo mesto je bil pozvan vodja bivše mažarske narodne stranke Horansky.

Ruski car pride baje na Dunaj. Ko je bil naš prestolonaslednik Franc Ferdinand v Petrogradu, povabil je v imenu avstrijskega cesarja ruskega carja, naj pride v Avstrijo. Car je neki obljubil, a čas, kedaj namerava priti, še ni določen.

Volitve v štajerski trgovski in obrtni zbornici, ki se nahajata v Gradcu in Ljubnem (Zgor. Štajersko), se bodo vršile dne 27. marca. Slovenski trgovci in obrtniki niso organizirani, zato se pri teh volitvah nihče ne ozira nanje. Morali se bodo tudi naši trgovci in obrtniki začeti gibati in potem tudi zahtevati posebno trgovsko in obrtno zbornico za slovenski Spodnji Štajer.

Na Dunaju se začnejo dne 17. t. mes. občinske volitve. Nemško-narodna stranka je sklenila, da se volitev ne bo vdeleževala, ker ima na Dunaju premalo moči. Njena moč je v majhnih mestih, ker ji ljudje z ozkim duševnim obzorjem kmalu kaj verjamejo. Na Dunaju bodo stali torej pri volitvah na eni strani krščanski socialci, na drugi strani proti njim pa liberalci, vsenemci in socialdemokrati. Vsi, ki poznajo razmere, pravijo, da bo krščansko-socialna stranka pri volitvah imela zopet močno večino v občinski hiši.

Zitna kupčija na borzi. Naš poslanec dr. Ploj je izdelal načrt postave, s katerim se odpravi zitna kupčija na borzi. Ta kupčija, pri kateri so vdeleženi večinoma le nekrščeni in krščeni židje, močno škoduje kmetovalcu pri prodajanju pšenice. Vlada z načrtom ni zadovoljna, ker bi se ne zamerila rada židom. Dr. Ploj in tovariši se pa ne udajo in bodo varovali do skrajnega koristi kmetov.

Za dalmatinskega namestnika pride namesto Davida, ki je že odpotoval na Dunaj in se ne vrne več v Dalmacijo, baron Handel, ki sicer hrvaščine še ne zna, pa se je pridno učil in je sploh jako ljubezniv, častivreden mož, ki bo, kakor se z gotovostjo poroča, uvedel notranji hrvatski uradni jezik.

Vsenemški načrti. Petrograjski list »Kraj« prinaša razgovor, katerega je imel nedavno neki odlični Poljak z jednim nemškim politikom. Pri tej priliki je razkril Nemeec vsenemški politični načrt in je dejal med drugim: S Francozi so naši računi storjeni in cesar Viljem si prizadeva, da bi uvedel dobre odnose s Francijo. Mi damo (!?) Francozom Maroko, del Afrike, če treba, tudi Belgijo in Luksemburg. Ali druga stvar je z Rusijo. Tu je ogenj in voda, dva naroda, dve civilizaciji, dva sveta. Tu mora (!) priti do spopada. — Nemški »Drang nach Osten« ni samo pusta fraza. Ko nam zmanjka prostora, kam pa hočemo, ako ne v zemlje Slovanov? Gibanje, ki zamore dovesti do vojne, pa še lahko traja 50 let. Kaj je 50 let v zgodovini? Za narodi so prišli narodi, za civilizacijo civilizacija. Ob času Rimljanov, Galov in Germanov še ni bilo Slovanov, a tudi ti se morajo pojaviti. Vprašanje o Češki in Poznaju so le predigre, predstraže, za temi pride veliki boj, ki se bode bil ob mejnih pokrajinah. Zakaj pa se je vračala naša vojska iz Kitaj-